

Recent rapport brengt de Poolse levensmiddelenmarkt in kaart

Van de landen die op 1 mei 2004 tot de Europese Unie zijn toegetreden, is Polen voor Nederland verreweg de belangrijkste handelspartner. Polen kent als grootste economie van Centraal-Europa een stabiele groei, een arbeidsmarkt met goed opgeleide werknemers en sinds de toetreding een verbeterde juridische bescherming voor investeerders. Ingrid Houtappel, project-medewerkster bij de Nederlandse ambassade in Warschau, onderzocht de situatie op de Poolse levensmiddelenmarkt.

De levensmiddelensector in Polen is voor meer dan 95% geprivatiseerd. De branche is verantwoordelijk voor ongeveer een kwart van de totale industriële productie (US\$ 70 miljard). Het voedingsassortiment (nu nog 70% voornamelijk Poolse producten) is de laatste jaren sterk uitgebreid en verbeterd, vooral door de vestiging van grote voornamelijk West-Europese winkelketens, die anno 2004 een marktaandeel van circa 36% hebben. Sinds de jaren negentig is vooral in de grotere steden een toenemende vraag naar gezonde levensmiddelen, zoals zuivelproducten, kazen, groenten en fruit.

Prijsstijgingen

Door de opheffing van invoerrechten zijn de prijzen van sommige importlevensmiddelen in Polen aanzienlijk verlaagd. Toch liggen de

prijzen van Poolse levensmiddelen nog flink onder de Europese prijzen. Interventie volgens het gemeenschappelijke landbouwbeleid heeft inmiddels al gezorgd voor prijsverhogingen. Verder heeft toetreding tot de interne markt tot prijsstijgingen geleid (o.a. vlees en zuivel). Naast deze prijsstijgingen zullen de toenemende buitenlandse investeringen de meest in het oog springende effecten van de toetreding zijn.

Investerings

In de voedselindustrie is de afgelopen tien jaar voor US\$ 6,247 miljard buitenlands kapitaal geïnvesteerd. Dit is bijna 11% van de totale waarde van buitenlandse investeringen in deze periode. Ten opzichte van het voor-

‘West-Europese winkelketens hebben 36% marktaandeel’

gaande jaar zijn de investeringen in deze sector in 2003 met 40% gegroeid. Dit is vooral terug te voeren op aanpassingen aan de EU-normen en modernisering van de productieprocessen in de vlees- en zuivelindustrie.

Kansen

Polen kent een sterk gefragmenteerde levensmiddelenverwerking. Veel kleine bedrijven zullen echter verdwijnen door de noodzaak van investeringen voor de aanpassing aan de EU-normen. Daarnaast zal de productie sterk geconcentreerd worden, waarbij nieuwe investeringen nodig zullen zijn. Levensmiddelenbranches die worden gekarakteriseerd door hoge verkoopcijfers op de zowel binnenlandse als buitenlandse markt, bieden interessante investeringsmogelijkheden. Dynamische ontwikkeling kan verwacht wor-

Nieuwe vakbeurs AGF Poland doorslaand succes

De nieuwe vakbeurs in het Poolse Warschau, AGF Poland, is een doorslaand succes geworden. De eerste editie van deze vakbeurs voor aardappelen, groenten en fruit trok maar liefst 2.533 bezoekers. De beurs werd geopend door de Poolse minister van Landbouw en kreeg ruime aandacht bij de landelijke radio, televisie en vakpers; 94 journalisten bezochten de beurs. Ook het gelijktijdig georganiseerde congres was succesvol. Voor de eerste dag ontving de organisatie 70 reserveringen, uiteindelijk woonde 150 vakspecialisten de eerste congresdag bij. De tweede congresdag trok 50 bezoekers.

In 2005 zullen veel Poolse bezoekers en exposanten terug te vinden zijn op AGF TOTAAL, de internationale vakbeurs voor aardappelen, groenten en fruit, die van 12 tot en met 14 september 2005 in Ahoy' in Rotterdam plaatsvindt.

Meer informatie: www.agftotaal.nl.

den in de 'highly processed food'-industrie (kant-en-klaarmaaltijden, snacks, conserven enz.), de aardappelverwerkingindustrie en de productie van bevroren groenten en fruit. De zuivelindustrie, vooral kaas en melkdrankjes, is ook sterk groeiende.

Het volledige rapport 'De Poolse levensmiddelenmarkt', met onder meer uitgebreide informatie per productgroep, im- en exportcijfers van alle EU-landen en bronvermelding, is aan te vragen bij mw. Lia Luijck-Visser van de directie Industrie en Handel.

Tel: 070-378 4119,

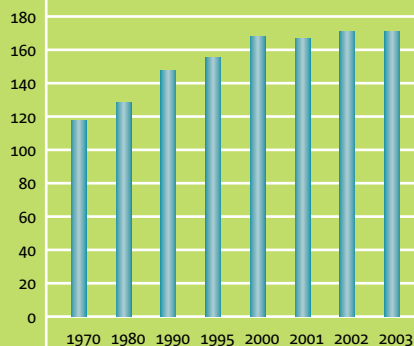
E-mail: a.p.luijck-visser@minlnv.nl.

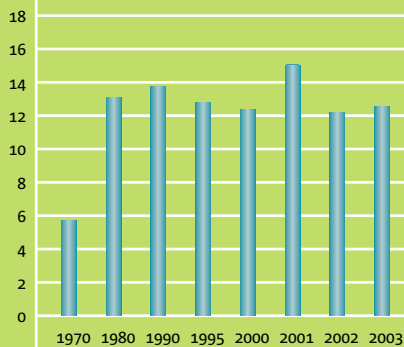
Poolse supermarkt

De melkveehouderij in de VS trekt westwaarts

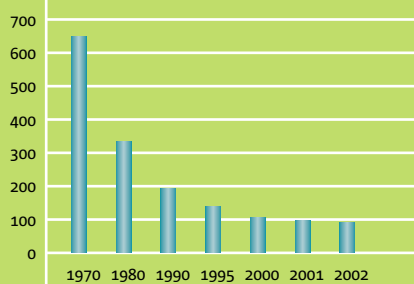
Figuur 1 Melkproductie
(mld pounds)

Figuur 2 Prijs
(dollarcent/pounds)

Figuur 3 Aantal bedrijven met melkkoeien
(x 1000)

De melkveehouderij in de Verenigde Staten neemt een hoge vlucht. Gezien de recente devaluatie van de dollar en de lopende WTO-onderhandelingen in Doha verdient deze bedrijfstak het eens onder de loep te worden genomen. Niet alleen vanwege de concurrentie, maar ook omdat de VS misschien voor Nederlandse melkveehouders interessant is om hun bedrijf voort te zetten.

In figuur 1, 2 en 3 ziet u de belangrijkste ontwikkelingen van de afgelopen jaren met cijfers in beeld gebracht. De gegevens hebben betrekking op de melkproductie, de melkprijs en het aantal bedrijven met melkboeren, waarbij één 'pound' overeenkomt met 0,45 kg.

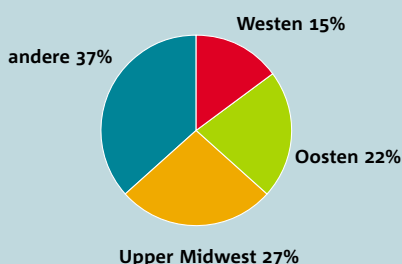
Verschuiving melkproductie

De procentuele verdeling van de Amerikaanse melkproductie is in de afgelopen decennia fors veranderd (zie figuur 4 en 5). Er is een belangrijke verschuiving geweest van het zwaartepunt van het Noordoosten en de 'Upper Midwest' (Wisconsin, Minnesota,

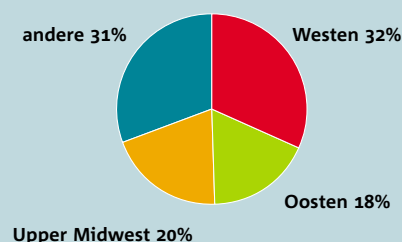
Noord Dakota en Zuid Dakota) naar het (Zuid)westen. Het aandeel van het Westen is in twee decennia meer dan verdubbeld tot ongeveer eenderde van de totale nationale productie.

De verklaring van deze verschuiving ligt onder andere in de grote verschillen in kostprijs per productiegebied. In figuur 6 en 7 op de volgende pagina worden de belangrijkste productiegebieden aangegeven en gekarakteriseerd met de daarbij behorende staten. Bij de kosten is onderscheid gemaakt tussen enerzijds de operationele kosten en anderzijds de eigenaarslasten.

Figuur 4 Regionale verdeling melkproductie in 1980
(in percentages van de totale productie)

Figuur 5 Regionale verdeling melkproductie in 2003
(in percentages van de totale productie)

Figuur 6 Productiekosten naar vijf regio's

dollarcenten per pound in 2000	Heartland	Northern Crescent East	Northern Crescent West	Eastern Uplands	Fruitful Rim West
Operationele kosten (voerkosten en overige kosten)					
totaal	13,18	10,53	9,65	13,73	9,52
Eigendomskosten (o.a. huisvesting, melkstal, mestkosten en werktuigen)					
totaal	4,91	3,91	4,75	4,50	2,06
Totaalkosten	18,09	14,44	14,40	18,23	11,58

Heartland: Ohio, West Indiana, Illinois, Iowa, Missouri, Oost Kentucky
Northern Crescent East: Oost Ohio, Pennsylvania, New York, Maryland, New Jersey, Connecticut, Massachusetts, Main, New Hampshire, Vermont
Northern Crescent West: Minnesota, Wisconsin, Michigan
Fruitful Rim West: California, Arizona, Washington State, Idaho, West Oregon
Eastern Uplands: West Virginia, Kentucky, Tennessee, Noord Mississippi, Zuidoost Pennsylvania

Figuur 7 Productiekosten naar bedrijfsomvang

aantal melkkoeien per bedrijf	<50	50-200	200-500	>500
Operationele kosten	11,92	10,76	9,94	9,52
Eigendomskosten	6,06	4,40	3,38	1,57
Totaalkosten	17,98	15,16	13,32	11,60

Lage kosten

De lage eigendomslasten voor huisvesting van het Westen hangen samen met klimaatverschillen. De Westelijke melkstalkosten zijn aanzienlijk lager omdat er in de meestal aanzienlijk grotere bedrijven bijna 24 uur per dag wordt gemolken en er meestal ook sprake is van een grotere melkgift per dier. De werktuigkosten zijn in het Westen eveneens veel lager, omdat nagenoeg alle ruwvoer wordt aangekocht. Tussen de mestkosten in de verschillende regio's is niet zo veel verschil. De combinatie van lage voer- en werktuigkosten met de grotere bedrijfsomvang leidt tot een aanzienlijk lagere gemiddelde kostprijs in het Westen. De regionale verschuiving in de melkproductie wordt mede door deze regionale kostprijsverschillen verklaard.

Indiana en Wisconsin

Tijdens een recente studiereis naar Indiana en Wisconsin bleek dat de grote bedrijven in deze gebieden (1.000 en meer melkkoeien) te maken hebben met kostprijzen van 10 à 11 dollarcent. Sommige bedrijven winnen zelf hun ruwvoer, andere kopen het aan bij hun burens om in de startfase hoge investeringen

en financieringslasten te voorkomen. Een andere reden om ruwvoer in te kopen is de noodzaak zich in de startfase uitsluitend te richten op de melkproductie, zonder zich ook met akkerbouw te hoeven bezighouden.

Onderzoek Cornell-universiteit

'Dramatische daling aantal melkveehouderij-bedrijven tot 2020'

Enige maanden geleden publiceerde de Cornell-universiteit een interessante onderzoeksrapportage naar de ontwikkelingen in de bedrijfsstructuur in de VS. Enige elementen uit deze studie, die op onderdelen ook een prognose kent voor het jaar 2020:

1 per capita consumptie

- boter stabiel sinds '70
- kaas toenemend van 12 pound in '70 naar 30 pound in 2000 (veel gebruik op pizza's, salades)
- melk afnemend van 32 pound in '70 naar 23 pound in 2000 (sterk concurrerende groeiers zijn water, frisdranken en stabilisatie sinds de introductie van de koffieketen Starbucks)

'Grote bedrijven in het Zuidwesten hebben de beste kansen'

De onderlinge verschillen tussen de regio's zijn zeer substantieel. De uitzonderlijk hoge voerkosten in de Eastern Uplands zijn te wijten aan het gebruik van complete voermixen.

De kosten voor de grootste bedrijven zijn waarschijnlijk gunstig beïnvloed door de lagere huisvestingskosten en de externe voer aankopen in het (Zuid)westen, in de categorie bedrijven met meer dan 500 koeien is het Zuidwesten oververtegenwoordigd. Uit figuur 6 en 7 blijkt dat grote bedrijven in het Zuidwesten de beste kansen hebben.

Melkveehouderij in de VS